

Leo Trotskij

Trotskijs tal på plenarsammanträde med RKP(b)s CK 6-9 april 1926

Kamrater, pga tidsbrist kan jag bara försöka räta ut de mest akuta frågetecknen, bland dem också en punkt där jag inte alls hade tänkt ta till orda, men som kamrat Dzerzjinskij överraskande tvingar mig att belysa. Han ställde mig frågan: Vilket är bäst – att sacka efter eller att springa i förväg? Det är sant, att en hel rad kamrater ställt mig liknande frågor, men flertalet har bara i allmän form, ja, jag skulle vilja säga i en rent naiv form. Naturligtvis har jag aldrig sagt, att det vore bäst att ”springa i förväg”, däremot att inställningen de senaste åren varit sådan, att vi oundvikligen sackat efter. Vad gäller transportsektorn och metallurgin har vi, under inflytande av en allmänt minimalistisk inställning, haft ett program enligt vilket nuvarande nivå skulle uppnås först någon gång 1930-1931.

Ta t.ex. de där utländska ångloken, som pga missuppfattningar i partidiskussionen och utan någon som helst anledning kom att förknippas med mitt namn. Då framställdes denna utlandsorder som om vi inte skulle behöva alla ånglok förrän kanske först 1931. Men om jag, i motsats till diskussionsmyten, inte var skyldig till det föregivna överskottet på ånglok, så kan jag heller inte nu tillskriva mig förtjänsten och äran av att ha skaffat fram dessa nu så välbehövliga ånglok. Jag tar detta exempel bara för att visa hur behovet av satsningar på att utveckla de viktigaste delarna av vår ekonomi grovt har underskattats.

Det är det jag pratar om – och inte om att springa i förväg. Men kamrat Dzerzjinskij ställer likafullt frågan: Vad är bättre – att springa i förväg eller att sacka efter? Dessutom frågar han helt konkret, om vi gjorde rätt eller fel när vi under förra kalenderåret tog så jättelik ansats att vi sedermera var tvungna sätta oss på bakhasorna. Jag förstår inte varför kamrat Dzerzjinskij ställer den frågan just till mig. Det är en annan sak, när samma fråga ställs av kamrat Mikojan, som knappast känner till det verkliga sakläget och som därför obehindrat kan framställa höstens ”oförsiktiga” ansats som närapå ett resultat av trotskismen.

Men kamrat Dzerzjinskij borde veta, att frågan inte alls ligger till på det sättet. Redan den 12 juni ifjol varnade jag för ett oförsiktigt satstagande. Jag vet inte om andra kamrater, däribland kamrat Mikojan, gjorde samma sak. Men vad mig beträffar, så skrev jag den 12 juni ifjol om att vi, trots ett alldeles utmärkt läge, hotas av en finans- och kreditkris pga att vissa industribranscher tillåtits gå framåt alldeles för snabbt. Låt mig citera detta ordagrant:

”Finans- och kreditkrisen kan förvandlas till en akut handels- och industrikris. Jag vill att ni inte missuppfattar mig på den här punkten, med tanke på allt gammalt prat om ”pessimism” och ”optimism” m.m. osv. Om vi lyckas förutse att en kris oundvikligen är på väg, då kan vi också vidta en rad åtgärder som kan dämpa dess verkningar och konsekvenser. Och tvärtom: Den okritiska optimismen, som är så väldigt spridd bland våra ekonomer och som i betydande grad understöds av vår press, kan fördjupa det oundvikliga krisens verkningar, eftersom krisen då kommer att kunna överrumpla oss”.

Det var den 12 juni. Överallt där det därefter varit möjligt har jag hävdat, att vi även fortsättningsvis måste föra över resurser från folkhushållningen till industrisidan. Samtidigt var det för mig fullkomligt klart, att vi måste sträcka ut benen allt vad tygen håller pga av de otillräckliga medel som beviljats. Det fanns en linje för den strategiska kampen som sade, att vi måste överföra medel till industrisidan och en annan som sade, att industrin själv måste skapa sitt finansiella utrymme.

Den 24 juni skrev jag: ”Det finns en del symptom på att industrin, eller åtminstone vissa industribranscher lever över sina tillgångar. Konsekvenserna av detta kan förr eller senare, om

ett eller halftannat år, bli mycket akuta. Den här frågan måste studeras mycket noggrant. Förr eller senare kommer frågan att kräva en större diskussion i en snävare krets”.

Det var den 24 juni. Jag vet inte vad andra skrev i den här frågan vid denna tidpunkt. Men jag vill i varje fall inte vara med om, att någon försöker läxa upp mig med påståendet, att man inte ska ”springa i förväg” och att oförnuftiga ansatser är skadliga. Visst kan ni väl hålla med om, att det är bra löjligt när en del kamrater nu – antedaterat – påstår saker som jag klargjort i rätt tid och inte först när misstagen blivit uppenbara. (*Kalinin*: Vilket alltså skulle betyda att ni är en bra praktiker men dålig teoretiker).

Ja, det kanske det kan... Men det är inte allt. I en av våra ekonomitidningar kunde vi den 28 juni läsa en artikel, vars huvudparoll var tryckt med fetstil: **”Låt oss under den närmaste perioden sluta med den pågående friseringen av våra industriföretag för att passa in dem i produktionsprogrammen. Vi vill ställa parollen: Låt utvecklingen ske utifrån maximala möjligheter och krafter”**. Har ni sett vilken trotskism! Men samma dag skrev jag följande:

”Denna oförnuftiga frågeställning betyder en direkt uppmaning, att vi ska driva en sådan industripolitik där vi oundvikligen – förr eller senare, med ett halvt års förskjutning – kommer att drabba den ännu svaga ryggraden i vår industri med en mycket svår handels- och industri-kris, som har att göra med krisen för vår industris grundutrustning”. Det är vad jag skrev den 28 juni. (*Rykov*: I vilken tidning då?). Inte i någon tidning, utan i brev till kamrat Dzerzjinskij. Jag skrev tre brev inom loppet av två veckor. Det är därför kamrat Dzerzjinskij mindre än någon annan har anledning att ställa mig frågan: Var det rätt av oss att göra denna ansats utan att kasta ens en blick över axeln? (*Dzerzjinskij*: När vi i juni stod och stampade på samma fläck, då pratade ni bara om en snabb ansats, och när vi gjorde denna snabba ansats, då började ni prata om att springa ännu snabbare).

Nej, kamrat Dzerzjinskij, ni pratar strunt. Jag beklagar mycket, att jag tvingats citera dessa brev, men det är ni som tvingar mig till det. När jag skrev till er, i er egenskap av ansvarig ledare för Högsta folkhushållningsrådet – och i syfte att hjälpa er med den ekonomiska orienteringen – hade jag naturligtvis inte ens en tanke på, att ni skulle tvinga mig citera dessa brev. När ni nu kastar ut den något försenade anklagelsen mot mig, att jag – som ni påstår – inte skulle ha förstått, att den snabba ansatsen inte började i juni utan först i september, vittnar detta bara om att ni saknar ett kritiskt förhållningssätt till det som sedan skedde.

Pga en rad inte bara ”historiska” orsaker, utan också rena misstag, har vår industri idag tillgång till ytterst otillräckliga resurser, som vi dock måste lära oss leva med. Ni, kamrat Dzerzjinskij, har inte velat inse att vi redan i juni (eller kanske t.o.m. ännu tidigare) hade kunnat förutse, att vi kommer att få svårigheter med finanserna och att det, som jag föreslog, krävs att vi sammankallar kommunistiska ekonomer för att testa hur pass riktigt det var och i vilken mån det rent finansiellt var riktigt av industrin att göra denna kraftiga ansats. Synd bara att ni inte kallade samman en sådan konferens. Det är sant att de här misstagen inte alls ledde till några större katastrofer. Jag har inget behov av att överdriva denna sak.

Men om nu någon försöker vända dessa felanalyser mot mig, så kunde jag bara säga ”Jo, med min välsignelse, men inte på min begäran”. Fast det vore opassande! Därför att om någon medlem av Högsta folkhushållningsrådet och Politbyrån kände den annalkande faran redan i juni – så var det jag. Jag kallade på hjälp från kadern i Industribanken och en rad truster. Jag var naturligtvis inte 100 procent säker, men här fanns seriösa inslag av framsynthet som sade mig, att detta oproportionerliga språng framåt kan bli ett hot. Tyvärr ville inte ni, kamrat Dzerzjinskij, ta hänsyn till denna framsynthet och ägnade inget intresse åt dessa varningar. Men nu, ett år senare, vill kamrat Mikojan ställa mig till svars för detta misstag. (*Mikojan*: Jamen, det är ju ert misstag och ni fortsätter att ställa samma förslag, det är ert misstag, om

rätt ska vara rätt). Just det – om rätt ska vara rätt.

Kamrat Zjdanov undrar i vilken mån mina ändringsförslag alls kan kallas ändringar. Det handlar ju, menar han, om en självständig resolution. Kamrat Antipov ställer sin fråga på samma sätt: Lagen förstår till vilka paragrafer dessa ändringsförslag ska hänföras. Kamrat Rykov, som gör ganska fula antydningar om en plattform och liknande, skulle faktiskt kunna förklara en hel del för er genom att kort redogöra för vår revolutions historia. Det var jag som föreslog, att Politbyrån till CKs nästa, dvs till det nu pågående plenarsammanträdet, skulle utarbeta en resolution om det ekonomiska läget. Det förslaget mötte inga invändningar, utan antogs tvärtom enhälligt av Politbyrån. Alla förstod och kände behovet av en sådan resolution efter vad som hade hänt på kongressen.

Sedan dess har det gått tre månader. Resolutionsförslaget, så som det ser ut när det kommit från Rykovs kongressutskott, fick jag i onsdags. (*Molotov*: Det måste ha varit på tisdags). Nej, det skickades ut på tisdag kväll, men jag fick förslaget på onsdag. Men själva det faktum, att ni nu vill starta gräl om några timmar, visar åskådligt hur kort tid ni gav oss för att göra nödvändiga ändringsförslag. I onsdags fick jag resolutionen och på torsdag morgon skulle ändringarna inlämnas och vi själva vara beredda att genomföra en omröstning.

På första plenarsammanträdet med CKs nuvarande sammansättning, direkt efter kongressen, diskuterades hur den högsta partiledningen skulle se ut. Jag sade då, att man inte kan och får försätta en politbyråmedlem i det läget, att du antingen tvingas gå emot ett redan färdigt förslag som utarbetats bakom din rygg, eller att tåga, samtycka, böja dig och tyst acceptera det du inte är överens om.

Om det här resolutionsförslaget hade fått en mera normal beredning i Politbyrån råder det ingen tvekan om, att många av de frågor som nu håller på att skärpas till här, hade kunnat lösas på ett mera normalt sätt. Men när det till innehållet viktigaste resolutionsförslaget kom oss tillhanda på onsdag, för att vi skulle kunna hålla omröstning om det på torsdag, återstod för mig inget annat än att av respekt för Politbyrån och CK säga, att jag under sådana förhållanden inte kan delta i omröstningen. Då beslöts att omröstningen skulle skjutas upp till på lördag.

Jag anklagar ingen för att det tagit så lång tid att utarbeta förslaget, om man betänker att alla är överbelastade med angeläget arbete. Hur som helst fick jag förslaget – i redan färdigt skick – på onsdag, dagen före Politbyråns sammanträde och vi fick en tidsfrist till på lördag. Under fredagen var vi tvungna göra våra ändringsförslag, och jag hann faktiskt lämna in dessa på lördag.

Kamrat Antipov säger: Vad är det här för ändringsförslag, det är ju ingen som vet vart vi ska hänföra dem och vad de gäller. Men det är ju inte sant. Det är väl onödigt att på konstlad väg skärpa motsättningarna och att förvanska det som sägs. Till kamrat Rykovs kongressutskott har jag noga angivit vilket avsnitt den eller den ändringen gäller och vilka delar av kamrat Rykovs förslag som jag kan acceptera utan några som helst invändningar. När därför vissa kamrater menar, att det finns en del att ta fasta på i kamrat Rykovs förslag, medan Trotskijs förslag inte har det, då skjuter de över målet: Det saknas kanske av den enkla anledningen, att jag i den delen accepterat Rykovs formuleringar, vilket jag också meddelat utskottet. Det är trist att behöva slösa tid på liknande förklaringar.

Pga en felaktig och onormal arbetsordning har motsättningarna skärpts och de har t.o.m. uppstått nya motsättningar i frågor där det inte borde finnas några. (Utrop i lokalen). Jag ber om ursäkt, men ni förstår utmärkt väl vad det är jag pratar om. Men vart vill ni egentligen komma, kamrater? När så allvarliga allmänpolitiska och ekonomiska frågor ligger i stöpsleven, vore det väldigt märkligt om det inte i vårt parti skulle dyka upp praktiska och gene-

rella meningsskiljaktigheter, som dock inte alls behöver överdrivas och blåsas upp på konstlad väg. Hur skulle partiet annars kunna utvecklas och gå framåt?

Men det är en helt annan sak att handskas med denna sak på det sätt som kamrat Molotov gjorde i sitt inlägg: Hela tiden flyger anklagelser om halvt trotskistiska avvikelser från höger till vänster och från vänster till höger. Men varför är det så, att de som framför anklagelserna så ofta hamnar på de anklagades bänk? Jo, därför att varje fråga hamnar på apparatens rakknivsegg och varje avvikelse från denna egg – om den så bara rör sig om en tusendels millimeter – renderar i, att den avvikelsen bedöms som en monstruös avvikelse i apparatens mytbildning. Trotskismens spöke behövs för att apparaten ska kunna upprätthålla sin regim. Och den regimen leder automatiskt till, att den kamrat som nyss anklagade andra för trotskism, endera dagen själv kommer att anklagas för att vara trotskist. (*En röst ur lokalen: Av egen förskyllan! Kaganovitj: Tillvaron bestämmer medvetandet!*).

Trotskij: – Det tycks mig som om den nuvarande tillvaron i Charkov bestämt vissa kamraters medvetande i en mycket tragisk riktning.

Skrypnik: – Vad är det där för antydningar?

Trotskij: Om ni ger mig femton minuter extra, ska jag förklara vad jag menar. Men jag tror ju att flertalet här förstår varandras språk – även om det bara sägs i de allra enklaste antydningar.

Kamrat Zjdanov hänvisade av någon anledning till partidiskussionen 1923. Även andra har utan minsta anledning pratat om diskussionen 1923. Jag har inte appellerat till denna diskussion och kommer heller inte att göra det. Nu handlar vår diskussion om dagen och morgondagen. Och jag har inte i minsta grad pratat om det förgångna i den meningen, att det skulle utgöra någon ”plattform” jag kunde tillgripa. Vi befinner oss nu i en helt ny situation, särskilt efter 14:e kongressen, som inte av någon tillfällighet innebar ett hårt slag mot ”dawesiseringen”, dvs mot avvikelsen i agrarfrågan. Vi måste söka stöd i den nya situation som skapats av den 14:e kongressen och utgå från densamma. Det är därför jag inte heller kommer att svara kamrat Kamenev, som har sagt att hans inställning till industrialiseringen inte är abstrakt utan står i överensstämmelse med industrins konkreta behov. Jag tänker inte diskutera i vilken mån ekonomins behov i en brytningstid sammanfaller med de subjektiva svängningar som sker inom densamma.

Till frågan om skörden. Jag vet att apparaten redan påbörjat arbetet med sin mytbildning. Det var kamrat Mikojan som började. Vet ni, kamrat Mikojan, att jag – om ni vill fortsätta det gamla grälet – t.o.m. är beredd att uppträda tillsammans med er inför kubankosackerna... (*Mikojan:* Vi befinner oss på CKs plenum och inte bland kubankosackerna). Visst är det så, men det är ju ni som på vårt plenarsammanträde pratar som om ni höll på att brännmärka mig inför kubankosackerna. Jag svarar med samma mynt, men har mycket större anledning göra det.

Jag vill naturligtvis ha sagt, att kamrat Mikojan är en stor anhängare av *smytjkan*. Men hur tänker han sig den? Vad är det han försökt lära oss här? Ni känner till, sade han, hur man bör klippa får – från alla håll, jämnt och snyggt så att ni inte kör in saxen i köttet och blodvite uppstår. Det är så kamrat Mikojan uppfattar *smytjkan* – som ett förhållande mellan klipparen och den som blir klippt. Och verktyget för den *smytjkan* är en industriellt tillverkad fårsax samt jordbrukspriserna. (Skratt). Och allt det här tillsammans kallas för en *smytjka* mellan proletariatet och bönderna i syfte att bygga socialismen. Nej tack, jag undanber mig ödmjukast. Jag vägrar acceptera den fårskalliga tolkningen av *smytjkan*...

Alla demagogiska knep måste tillbakavisas och ni måste på ett ärligt sätt försöka förstå det jag sagt om skörden. Jag har redan lämnat in en protokollsanteckning, där jag tillbakavisar kamrat Mikojans ytterst misslyckade hänvisning till 12:e kongressen. Det jag sagt handlar egentligen

om en socialistisk uppskattning av våra skördars inverkan på ekonomin. Då påstår en del, att Trotskij är rädd för skörden, medan Molotov inte skulle vara det och så drivs hela frågan till orimligheter. För det är ju så, att skörden är en sådan slags faktor som inte kan underordnas vår kontroll och påverkan. Men skulle det betyda, att jag med en tacksägelsebön önskar inställa skörden, medan ni skulle vilja skörda än mer? Ja, vad betyder det här egentligen? Någon politisk mening med det här kan jag inte se.

Det frågan gäller är hur vi inom industri och handel på bästa sätt ska vara förberedda inför skörden och hur skörden ska kunna användas i socialismens intresse. I mina ändringsförslag tar jag upp, att en passiv väntan på skörden – denna skörd som överhuvudtaget inte berörs med ett ord i Rykovs resolutionsförslag – betyder att vi försitter tiden, att det hinner bli brist på industrivaror, att vi står oförberedda inför skördearbetet, vilket i sin tur leder till att marknadens betydelse ökar och därmed också till ännu större disproportjoner. Utan en statlig kontrahent som kan leverera industrivaror kommer skörden att ge impulser till ytterligare privatkapitalistisk ackumulation. Under dessa förhållanden kan den ömsesidiga relationen mellan de ekonomiska krafterna förändras till nackdel för oss, för den socialistiska staten. Har vi ändå ingenting lärt av det här årets erfarenheter?

Jag vill ställa frågan: Är det inte så att vi idag åtminstone har ett något sämre läge som stat och vad gäller de socialistiska inslagens hegemoni i ekonomin, än vi hade för ett eller halvtannat år sedan, trots att landet blivit generellt sett rikare sedan dess? Och varför i så fall? Jo, därför att disproportionerna blivit skarpare, priserna rusat iväg åt olika håll och därför att vi var dåligt förberedda inför fjolårets skörd. Var detta på något sätt en berättigad ”panik”? Nej, det fanns ingen grund för panik. Men än mindre för blindhet. Och att beteckna en berättigad socialistisk oro för panik vore brottsligt.

Men om det i år sker en upprepning av liknande störningar på ett eller ett par procent, är det möjligt att vi med avseende på produktivkrafternas allmänna utveckling kan få uppleva ett socialistiskt tempo med minustecken framför. Eller med andra ord: Kapitalismen kan få ett övertag på socialismens bekostnad. Jag har sagt och säger det igen, att en god skörd redan i sig är en skapande faktor, som utgör grundvalen för varje som helst uppsving.

Men jag vill också upprepa, att skörden kan tänkas åstadkomma ett tveeggat uppsving: Såväl till kapitalismens som socialismens fördel. Ett bra ånglok är en förträfflig sak och ju snabbare dess bättre; men om växeln inte lagts om i tid finns det fara för en svår tågolycka och ju snabbare ånglok desto värre kan olyckan bli. Skörden är som ett snabbgående ånglok – om inte industriväxeln lagts om på rätt sätt och i rättan tid, då är faran för en svår tågolycka mycket stor.

Det var denna elementära tankegång som jag lade fram på 12:e kongressen och som jag nu åter tvingas leda i bevis. Ni påstår att mina ändringsförslag egentligen inte kan kallas ändringar. Nåja, låt oss då tillsammans försöka hitta en annan formulering. Fast det är väl inte det saken gäller? Men när ni börjar vrida frågorna i demagogisk riktning och när ni börjar skrika om att någon skulle vara rädd för skörden, då kanske de argumenten duger åt en dåligt insatt och något förvirrad kubankosack, men duger inte alls på CKs plenarsammanträde.

Sammanfattningsvis. Vad gäller frågan om disproportionerna och deras dynamik har mina uppfattningar och kamrat Pjatakovs uppfattningar inte på minsta sätt kunnat avfärdas. Vad gäller frågan om vårt socialistiska utvecklingstempo i en kapitalistisk omgivning och hur den frågan får en helt felaktig behandling i resolutionsförslaget, har mina uppfattningar inte kunnat avfärdas. Resolutionsförslagens motsägelsefulla skrivningar med krav på att exporten (och importen) måste vidareutvecklas, å ena sidan, samt kravet på ”oberoende” av världsmarknaden, å den andra, finns alltså kvar i resolutionen, trots att ingen lyckats tillbakavisa våra argument i frågan. Vad gäller frågan om att planledningen måste ges ett kreativt innehåll

i den nya epoken av genomgripande förändringar av det fasta kapitalet, har mina argument inte kunnat avfärdas. I resolutionen finns ingenting om planledningen omnämmt. Industrins ledande karaktär, så som den frågan togs upp i 14:e kongressens direktiv, har inte vidareutvecklats och ej heller konkretiserats i detta resolutionsförslag. I kamrat Rykovs resolutionsförslag har direktivets arbetsuppgifter för 1926-1927 helt och hållet uttraderats.

När vissa kamrater – trots allt som den pågående debatten visar – hävdar, att mina ändringsförslag till nio tiondelar redan finns i Rykovs resolutionsförslag, och att den sista tiondelen är skadlig (därmed ansluter de sig till en mycket lämplig tolkning av de ord av Stalin som jag tidigare citerat), påminner de väldigt mycket om den muslimske kalifen Omar som en gång sade: ”Det som finns utanför koranen är antingen bara en efterapning av koranen och därför onödigt, eller så strider det mot koranen och därför skadligt”. Fast kamrat Rykovs resolutionsförslag har förstås ingen större likhet med en marxistisk koran.

När det gäller frågan hur jag kommer att lägga min röst vid voteringen anser jag följande förändringar vara principiellt avgörande: 1) om dynamiken i disproportionerna, 2) om tempot i industrialiseringen, inte som sådan, utan internationellt villkorad, 3) om industrins ledande roll i förhållande till jordbruket, 4) om planledningens nya uppgifter, 5) samt att jag efter kamrat Rykovs hopplösa försök att förklara punkten om arbetslönerna anser, att även denna punkt är principiellt avgörande. Eftersom samtliga mina viktigaste ändringsförslag här har avslagits, så är jag tvungen att rösta nej till resolutionen i dess helhet.

Jag anser det vara en brist i kamrat Kamenevs ändringsförslag, att differentieringen på landsbygden på något sätt framställs som i viss mån oberoende av industrialiseringen; samtidigt som det ju faktiskt är så, att betydelsen och den sociala vikten av differentieringen bland bönderna och själva dess tempo, bestäms av industrialiseringens tillväxt och tempo i relation till hela landsbygden. Vad gäller kamrat Kamenevs ändringsförslag vill jag upprepa det jag sade i utskottet: Kamrat Kamenevs ändringar innebär vissa eftergifter visavi kamrat Sokolnikov, men kamrat Rykovs resolutionsförslag innebär en ojämförligt mycket större eftergift åt samma håll. Eftersom mina egna ändringsförslag avslagits och jag är tvungen välja mellan den ena eller andra texten, kommer jag därför att rösta för kamrat Kamenevs ändringsförslag med de reservationer jag gjort här.

Översättning (från ryska): Kjell Berglund mars 2001